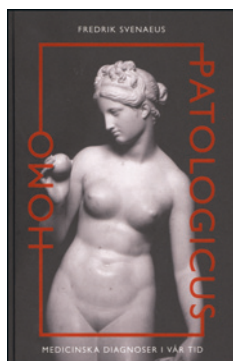

Det lidende mennesket

Fredrik Svenaeus
Homo patologicus
 Medicinska diagnoser i vår tid. 218 s.
 Hägersten: Tankekraft Förlag, 2013.
 Pris SEK 160
 ISBN 978-91-86273-40-8

Hva har vitenskapen gjort med den menneskelige lidelse? Det er hovedspørsmålet i Fredrik Svenaeus' velskrevne og tankevekkende bok. Han tar for seg en rekke tidstypiske tilstander, som angst, depresjon, AD/HD, fedme og spilleavhengighet. Er dette allmenne, menneskelige erfaringer, eller har vitenskapen gjort dette til helsefaglige anliggender – og er vi tjent med det?

Svenaeus tar utgangspunkt i at mennesket er et lidende vesen – *homo patologicus*. Lidelsen har alltid vært der og vil alltid finnes, men ikke alt som er lidelse, er sykdom, understreker han. Når vi vitenskapeliggjør lidelsen i diagnoser, endrer vi grunnleggende livsbetingelser. Vi endrer vårt syn på oss selv og vår mestring. Grunnleggende fenomener i vår livsverden medikaliseres.

Mens Michel Foucault undret seg over hvordan vi skal håndtere nytelsen for å leve godt, stiller Svenaeus på sett og vis det motsatte spørsmålet: Hvordan skal vi hanskes med *lidelsen* for å leve vel? Og svaret er at det neppe er klokt å overlate lidelsen til vitenskapen. Ved å anvende et rent biomedisinsk perspektiv risikerer vi fremmedgjøring av hverdagslige fenomener, understreker forfatteren. Fortellingene om våre liv mister vesentlige sider når vitenskapen overtar. Han vil vise hvordan helsehjelpen blir fattigere og farligere uten et fenomenologisk perspektiv på sykdom.

Forfatteren bruker klargjørende eksempler og bilder. Sykdom er som en komet med en for tett kjerne og en lang og diffus hale. De tilstandene han drøfter, befinner seg utvilsomt ute i halen. Å behandle og døyve symptomene for alskens menneskelig lidelse kan være skadelig for *homo patologicus*.

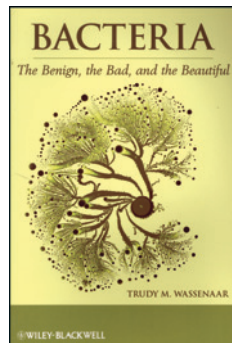
Svenaeus er dypt kritisk, men samtidig nyansert. Han avviser ikke bruk av medisiner for å dempe symptomer og viser til egne erfaringer. Dette er dermed også en personlig bok der forfatteren viser at dette ikke bare er abstrakte, filosofiske betraktninger, men også handler om levd liv. Han deler raust og selvkritisk av sine erfaringer.

Homo patologicus ansporer til refleksjon og ettertanke. Og jeg lurar på om ikke også den menneskelige lidelsen utvikler seg? Svenaeus gir inntrykk av at fenomenet *lidelse* står fast, mens alt annet endres og utvikles. Men er det ikke mulig at vitenskapen har fordrevet *homo patologicus* til fordel for *homo scientia*? Svenaeus er også sterkt kritisk til nevrovitenskap og fedmekirurgi, men står i fare for å dømme disse etter deres overselging og ikke etter deres konkrete innhold og resultater.

Uansett, *Homo patologicus* er en tankefremmende og engasjerende bok, som jeg med glede anbefaler til alle som arbeider med, eller er opptatt av, menneskelig lidelse.

Bjørn Hofmann
 Høgskolen i Gjøvik
 og
 Universitetet i Oslo

Prosaform om bakterier i systembiologisk perspektiv

Trudy M. Wassenaar
Bacteria
 The benign, the bad, and the beautiful.
 215 s, ill. Chichester: Wiley-Blackwell, 2012.
 Pris GBP 27
 ISBN 978-1-1181-0766-9

Tittelen henspiller på westernfilmen *The good, the bad, and the ugly* fra 1966, med Clint Eastwood i hovedrollen. På samme måte som «the good» og «the bad» i filmen etter hvert viser seg å være fullstendig avhengige av hverandre, lever naturen, med mennesket inkludert, i et gjensidig avhengighetsforhold til bakteriene – til både de snille og de slemme blant dem.

Forfatteren innleder med å si at boken er ment som en antidot – mot mediens aggressive søkelys, mot presentasjonen av dyre- og planteliv uten samtidig beskrivelse av deres livsnødvendige mikrobepartnere og mot faglitteraturens ofte fragmenterte kunnskapsfremstilling. Og en antidot til dem som synes at bakterier er kjedelige. Dessuten ønsker hun å vise at de kan være vakre.

Ved første øyekast ser ikke boken særlig innbydende ut, med lange tekster og få illustrasjoner. Man lurar på om det er fag eller prosa. Kapittelinnstillingen tilsier en bred faglig fremstilling, med genetik, enzymer, toksiner og antibiotikaresistens. Her og der er det faktabokser og samlinger av definisjoner. Bakerst er det ordforklaringer, referanser og innholdsfortegnelse. Tekstformen er imidlertid fortellende, diskuterende og undrende. Slik er det hele veien, bortsett fra et par steder. I kapitlet om vaksiner introduserer forfatteren en jeg-person som ikke følges videre, og i kapitlet om bakterietoksiner dukker fru White opp, men også hun bare i noen avsnitt. Det er kanskje forglemmelser etter forsøk på romanskriking, men det burde vært luket ut.

Forutsatt at man bærer over med de små blunderne nevnt over, og har tid til virkelig å synke ned i sofaen og nyte engelsk fagspråk i en litt friere form, er dette en deilig måte å få et systembiologisk overblikk over mikrobiologifaget, medisinsk mikrobiologi inkludert.

Astrid Louise Wester
 Nasjonalt folkehelseinstitutt